

Títol	<i>“Casa Aquilino” (Francisco Calonge Teodoro)</i>
Any de naixement	1948
Categories	Veïnat
Data i lloc de l’entrevista	Divendres 7 de juny de 2024, al Bar-restaurant “Casa Aquilino”
Equip entrevistador	Etnograma (Nelo Vilar, Laura Yustas)
Enllaç	https://youtu.be/HCOpMKiDx8c
Extracte	https://youtu.be/FcyqSzzF5RA

«Casa Aquilino» és el bar-restaurant de referència a Natzaret. Els seus esmorzars i dinars són sinònim de qualitat i de tradició, quan ja estan props a celebrar el 75 aniversari (1950-2025). El testimoni de tot este treball és Francisco Calonge (1948), que ens va atendre amb tota la generositat quan encara al local es vivia el fragor de la fi dels esmorzars d’ixe dia.

Francisco “Aquilino” és la memòria viva del Natzaret dels pescadors, de les famílies de valencians i malaguenys que feien vida a aquell bar tradicional —i a la porxada del qual venien el peix replegat el mateix dia—. És la memòria de la platja, també de la riuada que va fer desaparèixer el barracó que feia de bar, i que feu aparèixer corrents d’aigua dolça que anaven fins a la mar.

Esta entrevista és una bona mostra de la memòria de Natzaret, però també del present d’un negoci brillant, i de com un i altre poden conviure cap al futur.

Sinopsi

La història de vida de Francisco Calonge Teodoro (1948), de «Casa Aquilino», articulada al voltant del seu bar-restaurant, obert en 1950 i testimoni de la història de Natzaret.

Transcripció

Vosté és Aquilino per a tot lo món, però com li diuen?

Francisco Calonge Teodoro.

I de a on ve “Aquilino”?

De mon pare. Açò era un barracó, i mon pare tota la vida, quan s’acabà la guerra va vindre ací.

Ell ve después de guerra. I vosté va nàixer ací ja? En el bàrrio, vull dir.

No, nasquí en el carrer... en Russafa. Però bueno, per circumstàncies se'n vingueren ací, se n'anaren allí i en el viatge jo nasquí en Russafa, però...

Clar, perquè açò porta obert des de l'any 50.

50, sí, 50, ja era nostre però estàvem en València, però bueno, era nostre però treballava una tia meua i tal, i al final se'n vinguérem mosatros... Però sí, en el 50. Jo vaig vindre ací amb dos anys. Nasquí en el carrer Sevilla.

Açò era barri de Russafa, tamé.

Sí, en aquella època... bueno, lo que diuen: tot açò perteneixia a Russafa. Però normalment... jo sempre l'he conegut com a l'ajuntament, amb Russafa res, no he vist jo... En aquella època a lo millor seria que perteneixia...

L'any de naixement mos el pot dir?

En el 48.

Bueno, ja té una edat bona, i està molt bé!

I treballant!

Bona senyal!

Estic bé.

Entonces vosté ha anat ací a escola.

Jo vaig escomençar a anar a una escola que hi havia ací, ahí davant. Que era de la iglésia, era del retor o no sé què. I quan la riuà ja me n'aní a don Rafael. I tota la gent estàvem... don Rafael i d'ací.

Vosté quan va arribar encara estava l'ermita en marxa...

La iglésia? La iglésia estava al costat del mercat. Del mercat ixé que hi ha ahí? Al costat estava la iglésia. Una iglésia d'ixes antigues, d'ixes [*inintel·ligible*] i tot això, lo que passa que ja la tiraren, la feren en un atre puesto hasta que feren l'atra.

I vosté la comunió i tot això ho va fer ahí encara?

Sí, sí. En la vella, en la vella.

Els seus pares es dedicaven a açò, no eren llauraors ni...

No, no, el meu pare vingué ací... mon pare era agricultor allà... de Sória. Mon pare de Sória. Después de la guerra vingué ací, se muntà... això era un quiosquet de la platja i ahí escomençà poquet a poquet.

Açò era vora mar.

Sí, la platja estava ahí davant. Nosaltres allí ja te dic... En estiu en trage de bany com si fóra... en aquella època, saps?

I vosté ha treballat ací tota la vida, o s'ha dedicat...?

Funcionari. Açò ho tinguérem alquilat, jo me n'aní a la mili i ho alquilàrem, estiguérem dos o tres anys... Jo me vaig... per circumstàncies, no perquè m'agradara, per circumstàncies, els amics i tal, m'apuntí a Policia Nacional i he estat ahí hasta que me jubilà. Treballava allí i treballava ací, i he estat destinat en el norte, he estat en Madrid i en acabant ja vaig vindre ací.

En tota la zona calenta d'allà dalt!

En aquella època, en aquella època. Bueno, encara no estava aixina, però bé.

I companginava...

Ai, a vore! Treballava de nit, de dia, i estava ací la dona i tenia que...

I com era la clientela entones? Llauraors...?

No, més mariners. Era tot mariners. Vingué una època que vingueren molts de la part de Màlaga, malagueños, moltes famílies d'allí, mon sogre que era malagueño tamé, d'un poble al costat de Màlaga. I hi hagué molta gent d'Andalusia, de la part de Jaen vingueren molts tamé. En aquella època... I això se ficà de valencians i mariners i tota la gent que treballava en el desguace del Port, havia desguaces, havien... [5 min.] Bueno, però tot

eren... la majoria de gent eren malagueños mariners. Hui en dia ja no n'hi ha ningú.

No anaven a treballar al Port...?

No, mariners, antigament eren més mariners que tot. Hui en dia no hi ha res. I s'ha acabat tot això.

Entonces venien ací de bon matí a fer-se...

El barrejaet.

Els horaris serien tamé dia i nit, pràcticament.

Oh, mon pare... mon pare treballava ací... s'alçava de matí hasta que... perquè la gent venia i se dixava la família allí. I clar, la vida la feien en el bar, ací dinaven per el matí, per la nit tenien la televisió o la ràdio... Hasta que no acabava no se n'anaven. Clar, no tenien la família. I tenien que estar tot el dia en el bar. Era diferent a ara, hui en dia ja la televisió no hi ha res.

L'equip familiar de Casa Aquilino: Francisco Calonge Teodoro, Maru Calonge López, David Quintero Calonge i Sandra López Benavent. Boníssima gent i grans professionals.

Hui en dia els esmorzars tenen fama, Internet està ple de ressenyes dels esmorzars...

Bueno, això és ara, a última hora. Antigament era diferent, antigament era tot a base de peix, perquè ací venia els malaguenyos, venien... anaven ahí al riu, ahí tenien les barquetes, pescaven, i ací mateixa els venien. Ahí en la porta teníem una porxà i ahí teníem el peix, ací venia la gent a comprar, almorzaven... Entonces teníem la cuina de carbó, mare meua, una faena allò. En això patien molt. Però bé!

Ací vostés viurien la riuà aquella famosa. Ací va arribar, tan lluny?

No quedà res, ací. Això era... el bar era d'ací a ahí, i hasta el mostraor, el mostraor que era de pedra en aquella època, hasta ahí aplegà el forat, un forat que aplegà d'ahí a la platja. I això era aigua dolça. Anaves nadant, jo anava de xicotet me n'anava nadant i era aigua dolça. I alplegaves allí a l'arena, que estava allí al final, i en l'arena ja aigua salà. Però ací era aigua dolça. Quan la riuà, eh? I els primers dies vingueren amb camions i taparen ahí hasta... taparen ahí hasta cinc o sis metres més pac allà i ahí estigué uns anys hasta que ja poquet a poquet ja ho taparen. Però ahí hi havien peixos i de tot, eh? Perquè tot això antigament, dic jo, ahí jo he conegut el "Xarco la Pava" que dien. Això seria una sucursal del xarco ixe, perquè això era aigua dolça, era un lago lo que hi havia ahí.

Ací hi havia molta aigua subterrània.

Sí, sí, mosatros hasta fa, com aquell que diu... totes les cases eren de pou, el àuia, tenia una bombeta d'ixes i hala. Antes en el bar ací tamé. Era el àuia... un depòsit i una bombeta ahí i hala...

Allà a Katanga (Stella Maris) encara tenen el pou i s'apanyen d'això.

No, però el pou hui en dia ja... Quan feren la fàbrica l'àuia que tragueren ells se quedà buit, el àuia ja se'n va anar. Com aquell que diu xuplava més que lo que...

Com va canviar açò...? De primer açò era mar, era platja, i van arribar fàbriques ací...

No, això era platja, això era una barri normal i corrent, estava la platja ahí davant, davant a cent metres d'ahí estava la platja ja. En acabant ja feren fàbrica, ja començà a canviar la cosa un poquet, i en acabant posaren ja el port. El port se minjà la platja i ja pues... I en el riu que hi havia ací estaven les barques en el riu... Hi ha una fotografia molt bona, ixa no està molt vista... Ixa, ixa que n'hi ha ahí és una foto que isqué en un llibre que van fer en Benimar. El director de Benimar era un retor, que era de... Don Elies, ixe va fer la revista ixa. En ixa revista està molt bé, i lo que és la platja i lo que és un poquet de poble. Ja comencen a fer fàbriques i tot això i ja

pues... Ha canviat molt. Tu tin en cómpter que jo he conegut tot això en el piso sense acera ni res, no hi havia res, brossa i tot el rotllo.

Mosatros lo que sabem per llibres i tal és que açò era un barri marginal digam...

Bueno, era marginal... no és que era, lo que passa és que no hi havia... les viviendes... Però hi havia molta gent que... era un barri, amb la seua... misèria que hi havia en aquell època, eren barracons, cases... [10 min.] Però bueno, vivien, la gent venia... la fama que tenia Natzaret era per el xabolismo que hi havia, no per una altra cosa perquè ací no... Ací s'ha conegut tot el món. Venia molta gent, gitanos, hi havia una zona ahí que vivien en barracons... Però era gent normal, gent que... bueno, amb la misèria que hi havia antigament, amb la misèria. Tot això era la mala fama qui hi havia.

Lo que ha sigut un barri molt actiu, la gent, s'ha merejat...

Home clar, ací hui en dia ja no perquè hi ha molta especulació, les cases està la gent comprant ja de tot. Però mosatros lo que tinguem és de antigament: mon pare comprà primer un piso ahí en la plaça i el va fer un constructor que li dien Tatay. I venia l'home, mon pare traïa la cartera... i li pagava...

Mosatros hem buscat casa ací perquè mos agrà el barri i no hem trobat res, ni pa comprar ni pa alquilar...

Hi ha molt bona combinació, està propet de tot. Està propet. Les finques noves que han fet ahí, pues mira que han fet ahí viviendes.

Mosatros hem buscat i no hem trobat.

Pues és raro perque ahí... Jo crec que molta gent s'haurà aprofitat i haurà comprat molt pa en acabant... Perquè tantes finques ahí, jo no sé.

Vosté tenia relació amb l'associació de veïns o amb altres associacions?

No, no, jo no he tingut temps pa tot això. Jo era sócio, pagava o lo que siga i... Però mai m'he preocupat de res, la veritat és que... perquè no he tingut temps ni he tingut... Jo era... havia entones una, en acabant n'hi havien dos associacions de veïns. I jo venia uno: "xe, pues fes-te sócio o paga no sé què", pues jo lo que siga, jo tot lo que això pues bé, però anar i tot això pues res. Ui, això me faltava a mi! [risses]. Això me faltava a mi.

Este bar, per lo que tenim entés, sempre li ha donat algo de solera també al bàrrio, perquè era un referent.

Sí, entones havien quatre bars ací, quatre bars. Havien uno que era al començar el carrer Major, el Tito que li dien. En acabant estava el Casino, el bar Los Chicos i este, no hi havia... el Chufero i este, ja no hi havia atra cosa. Però entones hi havia més... s'estilava més el bar, la gent venia a prendre café, a prendre... tot això ja no existix. La gent dinava i al millor anava a prendre café per la nit...

La partideta tamé?

Sí, sí, en aquella època sí. Els malaguenyos i tot això venien, clar, perquè és que estaven per l'esprà ací, no feien un atra cosa. Ja te dic, la majoria de gent la família la tenia fora, i entones ells ací, se feien ací... Però bé, tot això ara s'ha perdut tot ja. Ja cada dia se treballa menos... se treballa molt, però en menos temps. En menos temps. Mosatros acabem el dinar i se n'anem enseguida. Se n'anem. Perquè no pots, els empleats no te...

Vostés vivien ací també.

Sí, ací mateixa. N'acabant ja comprí el meu pis, ja s'amplia una altra cosa, ja se va estructurant una altra vegada. Però antes vivíem ahí, l'habitació de mos pares, la cuina ahí, un altre quarto trastero... Ara ja tot això s'ha acabat, tot això... La vida ja canvia en totes les formes.

L'altre dia que vam vindre mos va dir que tenia una foto... va anar a buscar-la però no sé què va passar. No sé si això ho té a mà i es pot vore...

Sí, sí, ara t'ho trau la xiqueta. Jo tinc una foto ahí del refúgio. Antes érem xicotets i anàvem a jugar allí al refúgio. I tot això era un criadero de merda, ho taparen, ficaren un parque per damunt del això, hasta que ho han llevat tot i han fet lo que n'hi ha ara. La explanà. **[15 min.]** Però antes, antigament ahí érem tots els xiquets jugant ahí, igual que lo d'ací, ací era tot de forats. Ací hi havien... Això el retor que hi havia ací, don Eduardo que li dien a aquell, don Eduardo, ixe va fer... va tancar tot això, ho tancà ell. Va ficar un forn de calç i de taulells i tot això, i ell ahí va tancar el home com pugué, enganyant a u i a altre i lo que siga va fer ahí tot això. I ahí hi havien tres camps de fútbol, ací. I a la part d'allà hi havien forats de quan la guerra... Jo tot això no ho he conegut... bueno, he vist lo que n'hi havia, i perquè això, tot eren forats de quan la guerra i tot això.

De bombardejos, de bombes?

Sí, de bombes i tot això. Per això estava lo del refúgio tamé. Hi havia un refúgio molt bo ahí, sí.

Claro, hem vist fotos [per exemple a la [Col·lecció de fotos de Joan Castaño](#)], **nosaltres no l'hem conegut. Clar, era vora port...**

Clar, era qüestió de...

Se bombardejava molt.

Mira... això estava en lo que era la plaça de la iglesia, l'explanà que n'hi ha allí, darrere està la farmàcia, això era el Casino que hi havia antigament... En acabant quan tot això ja se ficà de... ja s'estropeà i ho llevaren. La demolició, i tot això ficaren abres. Estigué uns anys i en acabant ho llevaren tot i ja pues... Lo que n'hi ha ara. Jo estava vivint ahí. Jo ni sabia que estava per ahí, i l'altre dia ho vaig vore i dic: mira...

I tinc una foto ahí que no la trobe, i mira que la tinc al teléfono i se m'ha anat. Perquè ahí en la mateixa platja hi havia aigua "de salto". En mitat de la platja havia un tubet i saltava l'aigua, i tinc la foto per ahí, però no sé per a on. La tenia al teléfono, perquè me l'han passat moltes vegades, però jo no sé lo que ha passat que s'ha ja... Hi havia, ja te dic, un tubet, perquè ahí hi havien barracons que quan venia l'estiu ficaven barracons de gent d'ahí. I tot això ho llevaren després quan ja començà lo del moll i ho portaren allà al Cabanyal, allà a la Malva-rosa ja al final. Hasta que ja ha desaparegut tot. Pues mira, còpia si vols ixa foto no la tindreu vosatros.

Perquè ací en Benimar també han hagut èpoques. Antigament se feien molts campionats de tennis. Hi havia campionats i hi havia de tot ahí. En acabant escomençà lo del fútbol, venia Aries el del València amb don Elías que era molt... Però això antigament eren tot... ahí estan els camps de tennis, i feien campionats i tot ahí. Hi havia tamé un cine ahí, i ahí davant un atre cine. Teníem dos cines d'estiu.

Lo que era Benimar i Mar Azul tot això estava cercat i el tramvia alplegava hasta ahí.

Tenim alguna foto d'això.

Ahí mateixa, ahí teniu hasta el tramvia quan roda ahí, el passeig que n'hi ha ahí fa aixina i fa un redó ahí i ve. Venia el tramvia per ahí.

La jardinera, que dien.

La jardinera raere, que era sense portes i sense res. És que antes tenia molta fama, la platja era molt bona, era molt bona. N'acabant ja quan escomençaren ja les obres ahí pues ja s'estropeà tot. Home, jo m'imagino que tot això és... Tu saps la cantitat de gent que treballa ahí i... tot això?, la gent ho tenen que comprendre, perquè això...

Si hi ha dinés...

La gent va a això. Perquè a raiz d'això... tu saps la gent que treballa ahí dins [al port]? Això de nit dóna por. De nit quan passes per la carretera i veus la llum i tot lo que n'hi ha ahí, dóna una sensació de... això és de les pel·lícules de por. Però bueno, és que és aixina...